

Editorial

Lect. Dr. Alexandru Prelipcean

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” - Iași

Director revista Candela

Anul 2021 a fost pentru Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților unul cu totul deosebit și, în mod special, pentru revista *Candela*, care s-a „îmbrăcat” într-un nou format și are o nouă perspectivă, mult mai ancorată în vremurile contemporane. Semnalele pozitive primite după apariția și prezentarea publică a primului număr din seria a III-a ne-au determinat să căutăm cu și mai multă *akribeia* studii de înaltă factură academică care vor reuși pe viitor să (con)ducă revista *Candela* spre recunoașterea cotației naționale (B) din partea CNCSIS, dar și spre introducerea ei în diferite *baze de date internaționale* (EBSCO, Erih Plus, CNCS, CEEOL, Index Copernicus, WorldCat etc.). Din acest motiv, începând cu numărul secund al revistei *Candela*, am optat pentru introducerea sistemului de recenzori externi din diferite domenii de specialitate care, pe lângă efortul notabil al membrilor *redacției* – unde se realizează mai întâi o evaluare internă a studiilor –, vor reuși să certifice valoarea științifică incontestabilă a studiilor cuprinse în fiecare număr al revistei actuale. În plus, începând cu acest număr, introducem și studii redactate în limbi de circulație internațională (engleză, franceză, germană), care vor accesibiliza conținutul ei (și) spre mediul occidental.

În acest sens, indicăm aici adresa de e-mail a revistei, astfel încât cei interesați să poată oferi studii pentru publicare, după ce acestea vor trece de evaluarea internă și externă deja amintită în incipitul acestui editorial. Așteptăm deci contribuțiile dumneavoastră pe adresa de e-mail candela@arhiepiscopiasucevei.ro.

* * *

Dincolo de rubrica obișnuită a cuvintelor pastorale pentru anul 2022 (la Învierea Domnului și la Nașterea Domnului), cuvinte semnate de către Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, pentru numărul prezent al revistei au fost selecționate un număr de 14 studii. Astfel, primul studiu, care aparține Preasfințitului Părinte Damaschin Dorneanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, analizează chipul Sf. Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava reflectat în texte imnografice. Autorul este interesat să analizeze, din perspectivă duhovnicească, textele imnografiei din prima parte a slujbei (Vecernia) închinată Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, după cum să indice și expresiile care-l „caracterizează” pe mucenic.

Cel de-al doilea studiu din cuprinsul revistei aduce în avanscenă *Semnificațiile teologico-duhovnicești ale spațiului liturgic. Înțelesuri de altădată pentru omul de azi*. Autorul, părintele Viorel Sava, cadru didactic la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași, prezintă modul în care spațiul liturgic trebuie să fie perceput atât ca o „casă a Sfintei Liturghii”, cât și ca sinteză a lumii văzute și anticipare a Împărăției lui Dumnezeu.

Următorul studiu, semnat de părintele Nicolae Chifăr (profesor doctor la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu), încearcă să răspundă, în măsura posibilului, unor probleme istorice în legătură cu recunoașterea, de către Patriarhia Ecumenică, a funcției de mitropolit a lui Iosif I al Moldovei. Dincolo de conturarea contextului politic și religios al Moldovei și al Patriarhiei Ecumenice, studiul părintelui Chifăr urmărește și identificarea

personalităților politice și religioase implicate în stingerea conflictului privind recunoașterea mitropolitului Iosif I în funcția sa episcopală.

Patrimoniul cultural ecleziastic, martorul nemuritor al istoriei este titlul celui de-al treilea studiu inclus în acest număr. Autoarea, profesor universitar doctor Nicoleta Vornicu de la Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași, prezintă rezultatele analizelor istorice, microscopiei optice și spectrometriei XRF aplicate obiectelor din categoria „veselă” situate la Mănăstirea „Sfântul Ioan cel Nou” din Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților. Astfel, prin descifrarea mărcilor, inscripțiilor gravate, însemnărilor de donație și de fundare, obiectele au fost autentificate, iar prin metode instrumentale au fost identificate particularitățile tehnice și constructive ale confecționării obiectelor din metale nobile sau comune.

Profesorul universitar doctor Ion Solcanu propune lectorului revistei de față un studiu dedicat împlinirii a jumătate de mileniu de la târnosirea Bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” – Suceava, vechea Catedrală Mitropolitană a Moldovei, aflată între două stăpâniri. Studiul profesorului Solcanu reliefează eforturile întreprinse de stareții Mănăstirii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Suceava, urmașii lui Melchisedec Lemeni – Darie Ternovski, pâna în vara anului 1888, și Emanuil Unciuleac – pentru întreținerea mănăstirii, reparații curente, dotare cu noi anexe etc. Pe baza documentelor de arhivă se detaliază lucrările de reparații întreprinse, precum și eforturile acestora de a efectua ample lucrări de restaurare, oprite de autoritățile austriece.

Raportul dintre Sf. Paisie Velicikovski și înnoirea rugăciunii isihaste în ctitoriile mușatine este tema centrală al studiului următor. Autoarea, conferențiar universitar doctor Ludmila Bejenaru, concluzionează realitatea că „meritul Sfântului Paisie este și acela că a știut să strângă pe lângă sine nu numai oameni de rugăciune, ci oameni conștienți că o rugăciune ruptă de tradiția autentică a

Bisericii reprezentată de mari Părinți ai veacurilor trecute nu devine decât o artă a rugăciunii, un drum către Hristos”.

Apoi, subsemnatul semnaleză lectorului revistei de față un studiu dedicat mai nou-înființatei mănăstiri din localitatea Părhăuți (județul Suceava): *Mănăstirea „Duminica Tuturor Sfinților” din Părhăuți: capodoperă a epocii mușatinilor*. Dincolo de a fi o incursiune în trecutul epocii mușatinilor, timp în care se zidește biserica „Duminica Tuturor Sfinților” din Părhăuți (1522), studiul aduce în avanscenă și evenimentele din vremurile contemporane (ridicarea bisericii la statut de mănăstire începând cu ianuarie 2022, precum și comemorarea a cinci veacuri de la zidirea și târnosirea ei).

În aceeași direcție de celebrare a 500 de ani de la sfințirea unei mănăstiri includem aici și studiul semnat de părintele arhimandrit doctor Mihail Daniliuc, egumenul Schitului Vovidenia: *Sărbătorirea a 500 de ani de la sfințirea bisericii Mănăstirii Neamț (1497-1997)*. Studiul își propune deci să ne reamintim „de un eveniment similar, petrecut în urmă cu un sfert de veac, în anul 1997, și anume împlinirea a cinci secole de la sfințirea Bisericii cu hramul „Înălțarea Domnului” de la Mănăstirea Neamț, soră mai mare a vestitei biserici bucovinene”.

Stareța Mănăstirii Voroneț, Gabriela Platon, ne propune studiul cu titlul *Mitropolitul Grigorie Roșca – ctitor/autor al programului iconografic al bisericilor pictate din nordul Moldovei*. Importanța mitropolitului Grigorie Roșca este reflectată în realitatea că el este prezent în istorisirile despre personalități și evenimente de seamă din istoria Moldovei: Sf. Daniil Sihastrul, transformarea Mănăstirii Probota în necropolă domnească unde au fost înmormântați Petru Rareș și cei din familia sa”.

Episcopul academician Melchisedec Ștefănescu, cercetător și promotor al ctitoriilor voievodale din Bucovina este tema studiului următor, semnat de părintele doctor Aurel Florin Țuscanu. Autorul nu își propune doar să ne ofere informații bio-bibliografice, ci mai curând

să ne indice modul în care episcopul Melchisedec Ștefănescu s-a dovedit cercetător și promotor al ctitoriilor voievodale din Bucovina, fiind și primul istoric bisericesc de seamă din Principatele Române.

Din seria descoperirilor, părintele doctor Gabriel Herea ne propune articolul *Sensuri catehetice în proiecțiile solare simbolice din Moldova medievală*. Studiul, care are la bază 15 ani de cercetări, încearcă să dovedească că edificiul de la Pătrăuți, din județul Suceava (încadrat astăzi ca biserică monument UNESCO), a fost construit din punct de vedere arhitectural ca un „mecanism” de direcționare a luminii Soarelui către solstiții și echinocții.

Ultimele trei studii aparțin membrilor Centrului Eparhial Suceava. Astfel, părintele doctor Constantin Oprea, consilier în cadrul Sectorului Cultural al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, propune lectorului studiul cu titlul *De la Vitae Patrum la Acta Sanctorum. Un curriculum vitae bollandist*. Preocuparea autorului a fost de a oferi o introducere pertinentă și foarte documentată pentru colecția bollandistă *Acta Sanctorum*, colecție absolut necesară spațiului științific pentru sursele hagiografice. Următorul studiu cu titlul *Obârșia și simbolismul veșmintelor liturgice în lumina unui document vechi de zile*, semnat de părintele Constantin-Ciprian Bлага, consilier la Sectorul Editură și Tipografie, analizează perspectivele unui studiu inedit al prof. Constantin Erbiceanu cu privire la originea și simbolismul veșmintelor liturgice. Ultimul studiu al prezentului număr *Candela (Jacob of Putna. Spiritual Father and Teacher)*, semnat de părintele protosinghel Ioan Tofan, este primul publicat în această serie nouă într-o limbă de circulație internațională. Studiul încearcă să evidențieze viața Sf. Ierarh Iacob Putneanul dintr-o perspectivă bivalentă: ca părinte spiritual (duhovnic) și învățător.

La rubrica *Teologie patristică* a fost selectat un text din cuprinsul imnografiei bizantine, și anume *Condacul la tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul* al Sf. Roman Melodul (traducere de părintele Alexandru Iorga). Cuprinsul acestui condac dezvoltă

tema episodului neotestamentar care-l are protagonist pe Sf. Ioan Botezătorul, precum și implicațiile acestui trist eveniment al decapitării Înaintemergătorului. În continuare, în secțiunea *Teologie contemporană* a fost inclus valorosul studiu semnat de profesorul Martin Tamcke (traducere de drd. Iulia Petrariu), care explorează relația dintre predarea teologiei și practica religioasă la creștinii siro-orientali din Qatar (secolele VI-VII).

Rubrica *Note și recenzii* atrage atenția prin trei contribuții. Ne dorim ca acest segment din cuprinsul revistei să devină din ce în ce mai consistent și să aducă în prim plan cât mai multe lucrări științifice de calitate, mai ales prin conținutul lor. Prima recenzie, semnată de conferențiar universitar doctor Daniel Lemeni, atrage atenția cu privire la rolul pe care l-a avut învățătura despre vindecare a avvei Dorotei din Gaza în spațiul monahismului gazan. Cea de-a doua recenzie, purtând semnătura părintelui Claudiu-Ioan Coman, prezintă într-o manieră descriptivă implicațiile primului volum din cuprinsul noii colecții patristice (cu titlul *Florilegii patristice*) dezvoltate în cadrul Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților. În fine, ultima semnalare publicistică cuprinsă în acest segment aparține domnului Gheorghică Răcilă, care prezintă opera cercetătoarei britanice Mary B. Cunningham, *Maica Vieții. Învățătura ortodoxă despre Maica Domnului*.

Celelalte două secțiuni urmează linia deja trasată în cadrul acestei reviste și anume *Cronică evenimente* (pe anul 2022 din cadrul Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților), precum și *Cărți(le) primite la redacție*.

Sperăm ca acest al doilea număr al revistei *Candela* să fie cu adevărat un volum care va atrage atenția nu neapărat prin formatul exterior și interior foarte atractiv, cât mai ales prin realitatea calității științifice a studiilor care au fost introduse în acest număr. *In extenso*, această constatare este echivalentul unei invitații adresate tuturor celor interesați de a publica în cadrul acestei reviste de teologie și cultură, care își dorește recunoașterea valorii sale de odinioară!